

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

**ДАЙДЖЕСТ УКРАЇНСЬКОЇ ГЕЛЬСІНСЬКОЇ СПІЛКИ З ПРАВ ЛЮДИНИ
ВИПУСК № 4 (16), ПРОГРАМА «ПРАВА ЛЮДИНИ В ДІЇ»**

Лютий 2016

ЗМІСТ

Реалізовані заходи:	2
Моніторинг та адвокатування прав людини	2
Стратегічний судовий захист	4
Безкоштовна правова допомога	8
Навчання в сфері захисту та просування прав людини	9
Інші події	12
Головні події в сфері прав людини:	12

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

Реалізовані заходи:

Моніторинг та адвокатування прав людини

Адвокаційна діяльність

Прес-конференція «Справа 26 лютого». Як Росія переслідує захисників територіальної цілісності України»

25 лютого 2016 року, у переддень другої річниці подій 26 лютого в Криму, Українська Гельсінська спілка з прав людини (далі – УГСПЛ) та Центр інформації про права людини провели [прес-конференцію](#), присвячену судовій справі проти шести кримських татар, учасників проукраїнського мітингу 26 лютого. Серед них – Ахтем Чийгоз, який обвинувачується російською владою в організації масових заворушень. Йому загрожує позбавлення волі на строк від чотирьох до десяти років.

«Справа 26 лютого» є яскравим прикладом навмисного порушення прав людини в Криму, яке до того ж ще й здійснюється під прикриттям вівіски із назвою «суд», – вважає народний депутат України Георгій Логвінський, один з учасників прес-конференції. Юристка УГСПЛ Дар'я Свиридова звертає увагу на драматичність цієї справи: «По-перше, справа є дуже символічною не лише для України, але й для РФ та окупаційної місцевої влади, яка методично створює образ «ворога», демонізує та придушує будь-який супротив та «українськість» на півострові». По-друге, ця справа поставила багато питань в площині прав людини та міжнародного гуманітарного права».

Правозахисники наголошують, що поряд з професійними діями адвокатів, не менш важливим є залучення уваги світової спільноти та іноземних ЗМІ до справи. Публічний контроль за дотриманням міжнародних стандартів прав людини та прозорість розвитку подій у справі «26 лютого» важливі для припинення будь-яких політично вмотивованих переслідувань громадян на непідконтрольній Україні території.

Відеозапис цього заходу доступний [за посиланням](#).

Відкликано скандальний законопроект

3 лютого 2016 року після тривалої адвокаційної кампанії УГСПЛ та партнерів, скандальний законопроект № 3066 про скасування застави і обов'язковий арешт для корупціонерів був відкликаний Верховною Радою України.

Прийнято закон щодо реєстрації актів цивільного стану на окупованих територіях

4 лютого 2016 року був прийнятий Закон України № 3171 «Про внесення змін до Цивільного процесуального кодексу України щодо встановлення факту народження або смерті на тимчасово окупованій території України». Закон, який був розроблений Міністерством юстиції з ініціативи УГСПЛ та за участі представників правозахисних організацій, передбачає доповнення кодексу статтею 257-1, яка встановлює спрощену судову процедуру для реєстрації актів цивільного стану народження і смерті. Однак, він не передбачає

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНСЬКА
ГЕЛЬСІНСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

адміністративної процедури для жителів Криму, на чому наполягала наша організація. Саме тому, ми будемо ініціювати прийняття ще одного закону, що передбачає таку адмінпроцедуру.

Коментар представника УГСПЛ щодо Закону України № 3171 доступний [за посиланням](#).

Моніторинг та аналітична діяльність

Моніторинг виконання Національної стратегії з прав людини узгоджено

3 лютого 2016 року [відбулась нарада](#) з питання організації моніторингу виконання Плану дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини, затвердженого [розпорядженням Кабінету Міністрів України](#) №1393.

Захід, у якому взяли участь представники громадських та міжнародних організацій, підготовлено УГСПЛ спільно з Уповноваженим ВРУ з прав людини, завдяки підтримці Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) в рамках проекту «Права людини в дії».

Так, було проаналізовано найближчі та перспективні заходи Плану дій. Зокрема, звернено увагу на обсяг робіт, передбачених на 2016 рік та визначено 183 заходи на I півріччя та 101 законопроект, який має бути внесений впродовж року.

Прийнято рішення щодо спільної розробки механізму координації роботи неурядових організацій та офісу Уповноваженого з відповідальними державними органами, який передбачатиме відкритість, прозорість та самоорганізацію неурядових організацій у процесі здійснення контролю за виконанням Плану дій.

Презентація проекту «Забезпечення прав людини на рівні місцевих громад: проблеми виміру»

19 лютого 2016 року під час [панельної дискусії](#) «Національна інституція з прав людини: від гарного до видатного»¹ було презентовано проект, який виконується УГСПЛ спільно з Секретаріатом Уповноваженого Верховної Ради України (ВРУ) з прав людини.

Мета проекту – сформувати механізм постійного моніторингу дотримання прав людини органами місцевого самоврядування та відповідної взаємодії місцевих громад з місцевою

¹ Панельна дискусія відбулась в рамках відкриття спільного проекту Уповноваженого ВРУ з прав людини та Програми розвитку ООН «Посилення потенціалу Секретаріату Уповноваженого ВРУ з прав людини».

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНСЬКА
ГЕЛЬСІНСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

владою з метою покращення ситуації. В рамках цієї спільної ініціативи, на базі шести регіонів планується апробувати алгоритм моніторингу діяльності органів місцевого самоврядування різного рівня (область-місто-районний центр), а також сформувати систему індикаторів, за якими може оцінюватися динаміка вирішення проблем місцевого рівня у сфері прав людини.

Докладніша інформація – [за посиланням](#).

УГСПЛ запрошує до співпраці експертів з правосуддя перехідного періоду

Нагадуємо, що УГСПЛ запрошує експертів та наукових працівників до участі в проведенні дослідження, присвяченого перспективам застосування правосуддя перехідного періоду в Україні. *Детальна інформація – за [посиланням](#).*

Співпраця з університетами

УГСПЛ продовжує розвивати співпрацю з українськими вищими навчальними закладами. Зокрема, був розроблений спільні плани заходів з Київським університетом ім. Б. Грінченка та Національним університетом біоресурсів і природокористування України. Найближчим часом планується розробити аналогічний план з Луганським державним університетом внутрішніх справ ім. Е.О. Дідоренка (м. Миколаїв).

Наразі студенти 5 курсу Київського університету ім. Б. Грінченка вже проходять практику на базі центрального офісу УГСПЛ. Також заплановано проходження ознайомчої практики ще 46 студентами.

Аналітичні звіти з дотримання прав людини

Аналітичним відділом УГСПЛ у співпраці з партнерськими організаціями готується низка звітів:

- проміжний альтернативний звіт щодо доповіді РФ XXIII-XXIV циклу з виконання Міжнародної конвенції про ліквідацію усіх форм расової дискримінації (CERD);
- проміжний альтернативний звіт щодо виконання Україною Міжнародного пакту про громадянські і політичні права (доповідь VII циклу, 2011);
- тематичний звіт «Права осіб з проблемами психічного здоров'я, дотримання прав людини в психіатричних лікарнях»;
- тематичний звіт «Насильницька втрата приватної власності внаслідок воєнних дій на сході України»

Також УГСПЛ розробляються програмні засади діяльності Національного центру документування порушень прав людини, який буде створено в рамках проекту USAID «Права людини в дії».

Стратегічний судовий захист

Стратегічні справи УГСПЛ

У лютому 2016 року Фондом стратегічних справ УГСПЛ було підтримано низку цікавих справ, зокрема:

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНСЬКА
ГЕЛЬСІНСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

Боротьба із Пенсійним фондом у Львові триває

Вдова львівського ліквідатора аварії на ЧАЕС, інвалід 3-ї групи пані Тетяна Солтан [вже три роки бореться](#) із свавіллям Пенсійного фонду України (ПФУ), який для перерахунку пенсії вимагає від неї довідку радянського зразка. Юристка пані Солтан, Ніна Хома з Центру «СІМ», наголошує, що ПФУ не має права вимагати від її клієнтки цю довідку, оскільки як дружина військовослужбовця, вона не має за законом її надавати. Більше того, усі необхідні для перерахунку пенсії відомості Пенсійному фонду було надано ще три роки тому. Незважаючи на вже програні Спілці [справи](#), Пенсійний фонд досі порушує права жінок.

Суд першої інстанції став на сторону пані Солтан, але ПФУ подав апеляційну скаргу. 5 лютого 2016 року [репортаж з цього приводу](#) вийшов на каналі «НТА».

Порушення права на проведення мирного зібрання

У лютому 2016 року юристами Центру стратегічних справ було подано заяву до Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ) щодо порушення права громадян України на проведення мирного зібрання біля Адміністрації Президента України (АПУ).

Чоловік та дружина вирішили провести мирну акцію протесту з метою привернення уваги посадових осіб до протиправних дій міліції та прокуратури. Незважаючи на дотримання норм законодавства, представники Управління державної охорони України їм це заборонили. Звернення до суду призвело до того, що представників держохорони зобов'язали усунути обмеження у реалізації прав заявників на мирні зібрання біля будівлі.

Проте згодом суд за власною ініціативою без виклику заявників розглянув питання щодо встановлення способу і порядку виконання попереднього рішення суду щодо проведення заявниками мирного зібрання. Таким чином, суд, шляхом обмеження проведення мирного зібрання, порушив право заявників, гарантоване статтею 11 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенції).

«Чеченська справа» справа проти українців Станіслава Клиха та Миколи Карпюка

5 лютого 2016 року відбулася [прес-конференція](#), під час якої правозахисники доповіли, що Слідчий комітет Російської Федерації відмовляється відкривати кримінальне провадження і розглядати скарги М. Карпюка та С. Клиха щодо застосування до них катувань.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНСЬКА
ГЕЛЬСІНСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

Проте, юристка Центру стратегічних справ УГСПЛ Надія Волкова зазначає, що: «... є аргумент для застосування у ЄСПЛ, який свідчить про те, що Карпюк і Кlich отримали тілісні ушкодження під час їх перебуванням під контролем правоохоронних органів».

Більш детальна інформація – [за посиланням](#).

6 лютого вийшла [стаття](#) в Українській правді щодо справи Кlich-Карпюка, а **9 лютого** юристка УГСПЛ прийняла участь [в ефірі](#) на Громадському щодо «Чеченської справи».

Справа про незаконне затримання правоохоронними органами

5 лютого 2016 року до ЄСПЛ було направлено заяву щодо порушення Україною статті 5 Конвенції. Громадянина України, який проживає у м. Слов'янськ, було незаконно затримано правоохоронними органами. Під час затримання заявника були порушені вимоги як міжнародних, так і національних норм щодо законності арешту, а також порушені його процесуальні гарантії. З часу затримання судом було 8 разів продовжено строк тримання заявника під вартою без належного мотивування та обґрунтування рішення.

Переконлива перемога в Європейському суді з прав людини

11 лютого 2016 року Європейським судом було прийнято рішення по справі Карпіленко проти України, де інтереси заявника представляв адвокат Олександр Заруцький. Заявниця стверджувала, що її син піддавався жорсткому поводженню під час тримання під вартою, і з цього питання не було ефективного внутрішнього розслідування. Вона також скаржилася, що йому не була надана належна медична допомога під час утримання, і звинувачувала владу в його смерті. ЄСПЛ визнав наявність в діях держави порушення статей 2 та 3 у їх матеріальному аспекті та статті 2 Конвенції у її процесуальному аспекті.

Справу було підтримано Центром стратегічних справ УГСПЛ.

Притягнення до відповідальності за військові злочини на Донбасі та злочини, вчинені під час Євромайдану

11 лютого 2016 року відбулася робоча зустріч з представниками міжнародної правозахисної групи Global Rights Compliance, на якій обговорювалась подальша стратегія з приводу співробітництва у притягненні до відповідальності винних у скоєнні злочинів на Донбасі.

19 лютого 2016 року відбулася [прес-конференція](#) на тему «Справи «Небесної сотні» і постраждалих на Майдані». Під час заходу правозахисники надали інформацію щодо перебігу судового процесу у справах щодо вбивства Героїв «Небесної сотні» та постраждалих під час лютевих подій на Майдані (як на національному рівні та й в Європейському суді з прав людини); розповіли, чому гальмуються справи вбитих та постраждалих активістів з Харкову, та хто намагається «зам'яти» справи.

Перемога над Головним управлінням Пенсійного фонду України

За допомогою юристів УГСПЛ та за сприянням Фонду стратегічних справ було виконано рішення Рівненського районного суду (від 21 жовтня 2015 року) стосовно визнання протиправних дій Головного управління Пенсійного фонду України в Рівненській області щодо

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬСКА
ГЕЛЬСІНЬСКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

припинення нарахування пенсії громадянину України. Таким чином, суд відновив право працівника системи Державної пенітенціарної системи на отримання пенсії за вислугою років. Отже, заявник отримав виплати за період з квітня 2015 року по лютий 2016 року, та йому було повністю відновлено виплату пенсії ([посилання на рішення](#)).

Катування в СІЗО

24 лютого 2016 року юристами Центру стратегічних справ було подано зауваження на заперечення Уряду в справі «Мельник проти України». У справі підіймалося питання про застосування до заявника тортур, а також неприйнятні умови його тримання у Київському слідчому ізоляторі, Корочинській, Райківській та Білоцерківській колоніях.

Дискримінація внутрішньо переміщених осіб

25 лютого 2016 року відбулося засідання в справі про порушення прав внутрішньо переміщених осіб (ВПО), які містяться в постанові Кабінету Міністрів України №79 від 4 березня 2015 року. Заявники стверджують, що необхідність перевірки фактичного місця проживання, яка представляє собою візит представників міграційної служби до громадянина додому, є порушення прав і законних інтересів багатьох громадян нашої країни.

В цьому засіданні до справи намагався приєднатися в якості третьої особи Уповноважений ВРУ з прав людини. Однак суд відмовив в цьому та переніс судове засідання на 3 березня, не дивлячись на той факт, що сторони наполягали на проведенні засідання.

Допомога постраждалим внаслідок військових дій на сході країни

УГСПЛ продовжує надавати допомогу особам, постраждалим внаслідок військових дій на сході країни. На сьогоднішній день проведено роботу більш ніж з двомастами особами. За лютий було подано шість скарг та 15 доповнень до Європейського суду з прав людини.

Prisoners of War Project

Продовжує свою роботу проект зі звільнення полонених «Prisoners of War UA Project»: на даний час проект веде близько двохсот справ постраждалих від подій на Сході України осіб. За лютий було подано чотири доповнення до скарг, які стосуються порушення статей 3, 4, 5 Європейської конвенції з прав людини.

Одна з історій, якою займається проект, була представлена в сюжеті телеканалу [ICTV](#).

Матеріали на сайті Центру стратегічних справ, на які рекомендуємо звернути увагу

- [Чи можуть отримати статус інваліда війни мирні громадяни, які стали інвалідами внаслідок проведення антитерористичної операції?](#)
- [Цілком законне вбивство](#)
- [Порушення права на свободу журналістських висловлювань у зв'язку з засудженням журналіста за опубліковані ним статті](#)

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

- [«Бездіяльність міліції Києва призвела до загибелі людини», – Європейський суд з прав людини](#)

Співпраця зі ЗМІ

19 лютого 2016 року юрист Центру стратегічних справ Мартиновська Анастасія в [інтерв'ю](#) Українському Інтернет телебаченню ukrlife.tv. розповіла про те, в яких випадках та навіщо необхідно звертатися до Європейського суду, а також про те, які нюанси можуть вплинути на прийняття та розгляд вашої заяви ЄСПЛ.

3 лютого 2016 року юрист Центру Дмитро Мазурок [прийняв участь в ефірі](#) на «5 каналі» з приводу невиконання рішень ЄСПЛ та найбільш обурливих прикладів порушень прав людини.

Безкоштовна правова допомога

[Мережа громадських приймалень УГСПЛ](#) продовжує надання безоплатної правової допомоги та проведення інформаційно-просвітніх заходів в галузі прав людини. Між приймальнями налагоджена комунікація, відповідно, за потреби, запит від громадян оперативно спрямовується належному юристу для ефективної допомоги.

Ще одним з напрямків роботи приймальні є документування злочинів серед категорій населення, які стали свідками порушень прав людини в окупованому Криму чи зоні проведення АТО. УГСПЛ також проводить виїзні засідання для надання безоплатної правової допомоги.

Робота громадських приймалень УГСПЛ здійснюється, зокрема, за фінансової підтримки Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) в рамках програми «Права людини в дії».

Розширення мережі громадських приймалень

18 лютого 2016 року до мережі громадських приймалень УГСПЛ [доєднався Луцьк](#): відтепер отримати безоплатну правову допомогу або інформаційні матеріали з тематики прав людини можна також і на Волині. Опікуватись приймальнею буде Центр правових та політичних досліджень "СІМ". Приймальня знаходиться за адресою – місто Луцьк, вул. Бойка, 1. (тел. (066) 737 5003, lutsk.ugspl@gmail.com).

Також **22 лютого 2016 року** [громадська приймальня відкрилась в м. Ужгород](#) за адресою: площа Кирила і Мефодія 1, кабінет 52 (5 поверх). Контактна пошта: dopomohauzh@gmail.com.

Успішні справи громадських приймалень

Незаконно звільненого працівника поновили на роботі завдяки юристам УГСПЛ

Рівненська громадська приймальня УГСПЛ та Центр безоплатної вторинної правової допомоги змогли захистити незаконно звільненого працівника та поновити його на роботі.

До громадської приймальні УГСПЛ у Рівному звернувся громадянин зі скаргою на те, що його збираються звільнити з державного підприємства, на якому він працює, у зв'язку зі

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬСЬКА
ГЕЛЬСІНСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

скороченням штату. Він вважав, що має переважне право залишитися на роботі, адже він є висококваліфікованим працівником зі значним стажем роботи у своїй сфері, має інші пільги, передбачені законодавством України. *Деталі за [посиланням](#).*

Навчання в сфері захисту та просування прав людини

Навчання адвокатів та юристів

Тренінг для адвокатів з основ інформаційної та комп'ютерної безпеки

У лютому 2016 року в м. Київ за підтримки програми USAID «Права людини в дії» пройшов тренінг, присвячений основам інформаційного та комп'ютерного захисту. Під час заходу адвокати змогли підвищити свої навички та навчитися ефективно та безпечно працювати з важливими даними в мережі Інтернет.

Семінар для адвокатів та юристів щодо ведення справ з дискримінації

5-7 лютого 2016 року пройшов четвертий очний семінар «Міжнародні стандарти прав людини та практика Європейського суду з прав людини у справах щодо заборони дискримінації» для адвокатів і юристів, слухачів міжнародного дистанційного курсу з прав людини.

Учасники отримали знання з питань щодо поняття дискримінації з точки зору міжнародного права прав людини, про поняття та ознаки дискримінації, тощо. На прикладах кейсів з прямої та непрямої дискримінації мали можливість розібрати реальні ситуації, а також були ознайомлені з основними підходами щодо доведення у справах по дискримінації та оглядом практики ЄСПЛ, релевантних до правової практики України. Самими учасниками було ініційовано проведення вечірнього факультативу, де вони мали змогу разом з експертами розібрати ситуації з практики своєї роботи та предмет наявності чи відсутності дискримінації.

Семінари для держслужбовців

Протягом місяця командою освітнього напрямку УГСПЛ разом з кваліфікованими тренерами було проведено 3 семінари на тему «Застосування Європейської Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод у справах про видворення, екстрадицію та відмову в

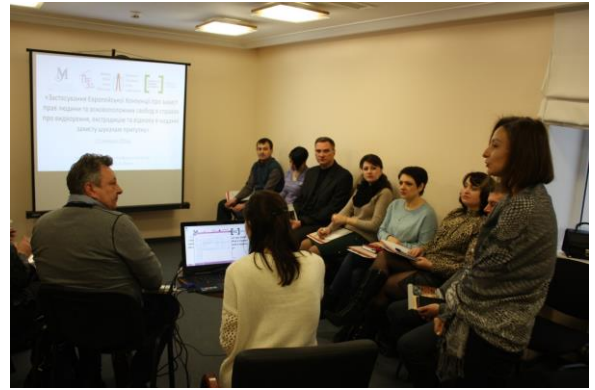

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬСЬКА
ГЕЛЬСІНСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

наданні захисту шукачам притулку». У програмі навчання акцент був зроблений на понятті дискримінації з точки зору міжнародного права прав людини та запобіганні дискримінації, зокрема у сфері міграції.

Це були фінальні семінари у дворічному проекті «Адвокація та підвищення спроможності уряду у сфері міграції». Протягом цього часу навчання пройшли 114 працівників Державної міграційної служби України, 168 суддів адміністративних судів та 285 адвокатів з різних куточків України.

Конференція «Міжнародне право на захист суспільних інтересів»

26-28 лютого 2016 року у Вільнюсі (Литва) відбулась фінальна конференція програми «Міжнародне право на захист суспільних інтересів». Юристи обговорювали дотримання прав людини в країнах колишнього СНД та підвели підсумки півторарічного навчання, в якому взяли участь 115 юристів та адвокатів з 5 країн (Азербайджан, Білорусь, Молдова, Росія та Україна).

За більше ніж рік навчання правники пройшли освітню онлайн-програму, спрямовану на отримання знань щодо застосування норм міжнародного права в повсякденній практиці в своїх країнах, і конференція підвела підсумок офіційної частини процесу навчання.

Неформальна освіта для різних цільових аудиторій

Конференція «Локальні дії на захист прав людини в умовах гуманітарної кризи»

13-14 лютого 2016 року в м. Київ відбулася конференція «Локальні дії на захист прав людини в умовах гуманітарної кризи»² у форматі пленарних і секційних засідань та відкритого простору. Визначення кроків для подальшої діяльності Центрів юридичної та інформаційної допомоги відбулося в секціях: Секція 1. «Співпраця Центри – громадські приймальні УГСПЛ.

² Конференція є заходом в рамках проекту «Громадські центри юридичної та інформаційної допомоги в Україні», що реалізує УГСПЛ при сприянні Національного фонду на підтримку демократії (NED). Захід є частиною плану дій Всеукраїнської освітньої програми «Розуміємо права людини», метою якого є підтримка Центрів на базі правозахисних та громадських організацій в сьомі містах України. Впродовж року між громадськими організаціями-учасницями проекту була сформована стійка комунікація для більш ефективного реагування на порушення прав людини та посилення правової спроможності громадян та правозахисників в Україні. Майже за рік з'явилась інноваційна форма надання інформаційно-правової допомоги мешканцям громади, до якої залучились практично всі ініціативи на місцях.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬСЬКА
ГЕЛЬСІНСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

Особливості роботи приймальні в умовах «нових викликів». Секція 2. «Особливості застосування норм міжнародного гуманітарного права в умовах гуманітарної кризи». Секція 3. «Правові та інформаційні дії на захист права на освіту ВПО з Криму та тимчасово окупованих територій сходу України та дітей, що залишаються в умовах воєнного конфлікту та окупації». Секція 4. «Права людини і місцева демократія».

Робота в секціях дозволила обговорити актуальні проблеми теорії і практики надання правової допомоги особистості у соціокультурному середовищі, що відзначається кризовими, психотравматичними обставинами; ефективні шляхи і засоби правозахисної діяльності на користь вразливих груп (зокрема, військовослужбовці, що виконують або виконували свій обов'язок у зоні бойових дій, внутрішньо переміщені особи з Криму та тимчасово окупованих територій сходу України). Окрім теоретичного осмислення, представники Центрів та громадських приймалень УГСПЛ з дев'яти міст України, які брали участь у конференції, напрацювали ефективні шляхи рішення конкретних, найбільш актуальних, соціальних проблем місцевих громад через їх залучення до громадської активності з акцентом на права людини. Так, наприклад, до дня захисту дітей запланована Всеукраїнська акція «Небайдужі разом».

Документаторів Коаліції “Справедливість заради миру на Донбасі” навчили цифровій безпеці

У понеділок, **15 лютого 2016 року**, у приміщенні ГО “Інтерньюз-Україна” за участі УГСПЛ пройшов тренінг із цифрової безпеки для представників Коаліції – співробітників громадських організацій, які безпосередньо працюють із документуванням порушень прав людини на Донбасі. *Детальніше за [посиланням](#).*

Інші заходи з прав людини

У лютому спеціалістами УГСПЛ (або за їх участі) було проведено декілька заходів, які торкалися різних аспектів захисту прав людини:

- [У Львові бібліотекарів ознайомили з правом на свободу та особисту недоторканість](#)
- [Хмельничанки дізнались, як не стати жертвами гендерної дискримінації](#)
- [Львівські завучі взяли участь у семінарі про право на свободу та особисту недоторканість](#)
- [У Херсоні відбувся семінар з питань притулку, видворення та екстрадиції](#)

Підвищення обізнаності громадськості в сфері прав людини

Запрацював новий сайт УГСПЛ

8 лютого 2016 року запущений в роботу повністю оновлений [сайт УГСПЛ](#). Ресурс покликаний стати кориснішим не тільки фахівцям, але й простим користувачам, які цікавляться станом прав людини під час впливу інформаційних технологій на становлення в Україні громадянського суспільства, а також і журналістам, які потребують компетентне експертне джерело інформації.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬСЬКА
ГЕЛЬСІНСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

Інші події

Обрано нове Правління УГСПЛ

10-11 лютого 2016 року відбулися Загальні збори Української Гельсінської спілки з прав людини. Протягом двох днів члени спілки, спостережна рада, ревізійна комісія та представники центрального офісу звітували про свої річні досягнення та обговорювали актуальні внутрішньоорганізаційні питання. Відповідно до статуту організації, було обрано нове Правління спілки.

Головні події в сфері прав людини:

Відтепер вимушені переселенці зможуть отримати допомогу ще в трьох областях України

Юристи Чернігівського громадського комітету захисту прав людини безкоштовно надають повний спектр юридичної підтримки для внутрішньо переміщених осіб, що перебувають у Чернігівській, Сумській та Полтавській областях.

Це включає всебічну безоплатну юридичну та консультаційну підтримку, адвокатську допомогу, в тому числі в національних й міжнародних судових інстанціях. Координати приймалень знаходяться за [посиланням](#).

Експерти проаналізували проблему реформування прокуратури

16 лютого 2016 року відбулася прес-конференція “Прокуратура: операція “ліквідація”?” за участі представників УГСПЛ та Центру політико-правових реформ. Протягом заходу експерти аналізували проблему реформування прокуратури, зважаючи на вже зроблені кроки в реформуванні структури. Було зауважено такі аспекти, як проблема «цементування» системи та гальмування реформи, потреба у створенні нової структури замість прокуратури та питання монополії адвокатури. *Деталі за [посиланням](#).*

Європейський Парламент засуджує російське переслідування кримських татар

У своїй резолюції від 4 лютого 2016 року Європейський Парламент засудив безпрецедентний рівень порушень прав людини, здійснені щодо мешканців Криму (у більшості – кримських татар), та наголосив, що Російська Федерація, як окупаційна влада, має відповідати за забезпечення безпеки всього населення та дотримання загальнолюдських, культурних та релігійних прав корінного татарського населення та інших меншин Криму, а також слідкувати за дотриманням принципу верховенства права на півострові.

Європарламент закликає Росію разом з діючою місцевою владою провести ефективні, прозорі та неупереджені розслідування справ зниклень, тортур та порушень прав людини поліцією та воєнізованими формуваннями, що діють у Криму з лютого 2014 року. Згідно міжнародного гуманітарного права та міжнародного права прав людини, безперешкодний доступ на півострів

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬСЬКА
ГЕЛЬСІНСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

повинен бути наданий міжнародним організаціям та незалежним експертам ОБСЄ, ООН та Ради Європи, так само як іншим правозахисним недержавним організаціям або ЗМІ, що бажають відвідати Крим з метою оцінки ситуацію.

Більш детально – за [посиланням](#) (англійською мовою).

Підготовка докладного звіту щодо дотримання прав людини в Криму

Місія Ради Європи з прав людини в Криму під керівництвом посла Жерара Штудмана, швейцарського дипломата, відвідала кримський півострів у період з 25 по 31 січня з метою предметної оцінки ситуації з дотриманням прав людини та верховенства права на даній території. Нагадуємо, що більше року жодна міжнародна організація не мала змоги потрапити до Криму.

Місія дослідила ситуацію у різних напрямках, зокрема, дотримання свободи на вираження поглядів, дотримання прав меншин, боротьба з корупцією та умови дотримання в'язнів у тюрмах, але не торкаючись політичного статусу Криму. Делегація зустрілась з представниками всіх секторів: більше 50 зустрічей було проведено у декількох містах, включаючи Сімферополь, Ялту, Севастополь та Бахчисарай. Посол Штудман також мав можливість відвідати пана Ахтема Чийгоза, заступника голови Меджлісу кримськотатарського народу, якого ув'язнено у Сімферополі. За результатами візиту буде підготовлений звіт, який включатиме рекомендації по ряду ключових питань в рамках мандату Ради Європи.

Мозковий штурм з пошуку рішення для постійної міжнародної присутності в Криму

24 лютого 2016 року експерти УГСПЛ взяли участь у мозковому штурмі «Пошук рішення для постійної міжнародної присутності в Криму та роль громадянського суспільства у цьому процесі». Метою заходу було знайти варіанти, як зменшити рівень ризику і напруги та покращити ситуацію з правами людини на окупованій території та залучити міжнародні організації, такі як ООН, ОБСЄ та/або Рада Європи.

Організатори: Центр міжкультурної комунікації, кафедра політології та Центр польських та європейських студій Києво-Могилянської Академії та Коаліція «Ініціативна група з прав людини в Криму».

У Київській, Львівській і Харківській областях почали роботу групи швидкого реагування Національної поліції

На основі [«Самбірського експерименту»](#), розробленого за участі Харківської правозахисної групи, в лютому 2016 року одразу в трьох великих областях країни почали роботу групи швидкого реагування Національної поліції: 1 лютого – в Києві і Київській області, 11 лютого у Львівській, а 23 лютого – в Харківській областях.

Допомога на дітей для одиноких матерів: що варто знати в 2016 році

Останнім часом виникає дуже багато питань навколо виплати допомоги на дітей для одиноких матерів. Це здебільшого пов'язано зі значним реформуванням цієї допомоги, яку наразі здійснює уряд. У зв'язку з цим УГСПЛ було направлено інформаційний запит до Мінсоцполітики та отримано таку [відповідь](#).

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬСЬКА
ГЕЛЬСІНСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

Docudays UA представив нові документальні фільми власного виробництва

До роковин трагічних лютневих подій 2014 року Міжнародний фестиваль документального кіно про права людини Docudays UA презентував три нові стрічки із циклу фільмів про громадські ініціативи самоорганізації «Енциклопедія Майдану». Прем'єра перших фільмів циклу («Мир», «Хоттабич і його команда» та «Очищення») відбулася на Docudays UA торік.

У лютому 2016 року світ побачили наступні три фільми – «Євромайдан SOS», «Канцелярська сотня» та «Мова», які вже доступні для перегляду в онлайн-кінотеатрі [DOCU/ПРОСТІР](#).

Ті, що пережили пекло: документальний фільм

Минулого року Коаліцією громадських організацій та ініціатив «Справедливість заради миру на Донбасі» було опубліковано звіт [«Ті, що пережили пекло: Свідчення жертв про місця незаконних ув'язнень на Донбасі»](#). Звіт підсумовує півроку роботи коаліції та є результатом моніторингового дослідження фактів численних порушень прав людини в ситуаціях незаконного позбавлення волі у зоні АТО на сході країни.

Цього місяця відбулась презентація звіту в ряді міст Донецької та Луганської областей, підконтрольних Україні – Северодонецьку, Лисичанську, Слов'янську, Старобільську та Добропіллі.

У доповнення до звіту було випущено однойменний [документальний фільм](#). Він доступний у двох версіях – російській та англійській. У стрічці представлені факти порушень прав людини стосовно незаконно ув'язнених осіб, зокрема відеозаписи та свідчення щодо випадків нелюдського поводження та катування.

На сайті УГСПЛ публікується доповідь правозахисних організацій «Права людини в Україні-2015»

[Доповідь](#), у підготовці якої взяли участь більше двадцяти організацій, містить результати моніторингової та аналітичної діяльності щодо найактуальніших питань в галузі дотримання прав людини у 2015 році. Майже кожен її розділ торкається теми вимушених переселенців, що була та залишається для України однією з найбільш значимих за останні два роки. Доповідь публікується в авторській редакції та постійно оновлюється.

Через високу динаміку суспільних змін в країні, раніше УГСПЛ було опубліковано окремий [огляд](#) за перше півріччя 2015 року, що дозволяє докладніше простежити проблеми взаємодії громадянського суспільства із владними органами.

У Верховній Раді України відбулися громадські слухання з прав ВПО

17 лютого 2016 року, в залі засідань Верховної Ради [пройшли громадські слухання з прав переселенців](#). Нажаль, на цьому важливому заході (в Україні станом на 1 лютого на обліку перебувало 1 704 937 ВПО з Донецької, Луганської областей і Криму) практично були відсутні члени уряду, народних депутатів теж було небагато. Зазначимо, що слухання відвідав посол ЄС в Україні Ян Томбінський. Були також присутні представники міжнародних та українських неурядових організацій, правозахисники, експерти та вимушені переселенці.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

Міністерство соціальної політики України ініціювало незаконні перевірки ВПО

16 лютого 2016 року Міністерством соціальної політики України було видано лист № 672/0/10-16/081 «Про посилення контролю за виплатами», в якому надається доручення управлінням праці і соціального захисту населення (УПСЗН) посилити контроль за процедурою взяття на облік внутрішньо переміщених осіб. А 18 лютого до органів праці та соціального захисту населення почали надходити списки переселенців, складені Службою безпеки України та Державною прикордонною службою України, що містять інформацію про осіб, які начебто повинні бути зняті з обліку як ВПО через те, що проживають на тимчасово непідконтрольній території України. Наявність зазначених «чорних списків» 19 лютого підтвердив Міністр соціальної політики України пан Павло Розенко, заявивши, що справді спільно з СБУ протягом трьох останніх місяців активно працює над «ліквідацією шахрайських схем, які побудовані навколо виплат переселенцям».

Відповідно до інформації, яка поширюється переселенцями та підтверджується працівниками структурних підрозділів з питань соціального захисту населення у різних регіонах України, УПСЗН на підставі вищезазначених списків масово виключають ВПО із бази без попередження та письмового рішення з обґрунтуванням підстав такого виключення.

Такі дії не передбачені жодним нормативним актом, а перевірки більше нагадують чистки. Жодних критеріїв, за якими люди потрапляють до цих списків, не озвучено, а значить, існує великий ризик корупційних дій.

Міністерство соціальної політики України розповсюдило пряму вказівку не виконувати положення закону про ВПО

З початку лютого громадські організації заявляють про масові порушення прав переселенців через поширення Міністерством соціальної політики вказівки щодо невиконання вимог Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо посилення гарантій дотримання прав і свобод внутрішньо переміщених осіб», який вступив в силу 13 січня 2016 року.

20 січня 2016 року на УПСЗН по Україні розійшовся лист «Закон не виконувати, поки Кабмін не змінить тексти профільних постанов – №505 і №509» за підписом заступника міністра соціальної політики Валерія Мушніна. Це означає фактичну вказівку підлеглим порушувати закон, оскільки Закон України в порівнянні з Постановою Кабінету Міністрів України має вищу юридичну силу. У свою чергу, невиконання приписів оновленого закону несе суттєві порушення прав ВПО на соціальний захист, пенсійне забезпечення, отримання адмінпослуг.

Українська правозахисниця отримала нагороду за захист демократії на Парламентській Асамблеї ОБСЄ

Олександра Матвійчук, українська правозахисниця, [отримала нагороду](#) Democracy Defender Award-2016 «За винятковий вклад у просування демократії та захисті прав людини».

Церемонія нагородження відбулася на полях Парламентської Асамблеї ОБСЄ у Відні, а саму нагороду пані Матвійчук отримала з рук Жанни Немцової, старшої доньки російського опозиціонера Бориса Немцова, вбитого минулоріч у Москві. Присудження премія відбулось за

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

ініціативи 17 делегацій ОБСЄ, зокрема, Канади, Данії, Нідерландів, Великобританії, США.

Вимагаємо Римський Статут

Українська Гельсінська спілка з прав людини приєдналась до участі у акції Євромайдан-SOS щодо ратифікації Римського статуту. На сайті УСГПЛ опубліковане відповідне [повідомлення](#), нагальність змісту якого повністю підтримано всіма членами нашої спілки.

Цій дайджест було розроблено завдяки щедрій підтримці американського народу, наданої через [Агентство США з міжнародного розвитку \(USAID\)](#). Зміст публікації не обов'язково відображає погляди USAID або Уряду Сполучених Штатів Америки.

Американський народ, через USAID, надає економічну та гуманітарну допомогу по всьому світу понад 50 років. В Україні допомога USAID надається у таких сферах як: економічний розвиток, демократія та управління, охорона здоров'я і соціальний сектор. Починаючи з 1992 р., Агентство США з міжнародного розвитку надало Україні технічну та гуманітарну допомогу на суму 1,8 мільярда доларів.

Детальнішу інформацію про програми USAID в Україні можна отримати на офіційному веб-сайті USAID <http://ukraine.usaid.gov> та сторінці у Facebook <https://www.facebook.com/USAIDUkraine>

Редактор дайджесту: Марина Говорухіна, PR-менеджер УСГПЛ

Програма USAID «Права людини в дії», контактна інформація:

Аркадій Бущенко, керівник проекту (arkadiy.bushchenko@gmail.com)

Українська Гельсінська спілка з прав людини:

вул. Фролівська 3/34, Київ, Україна

тел.: 044 485 17 92, факс: 044 425 99 24

сайт: <http://helsinki.org.ua/>